МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ОНУ імені І. І. Мечникова

Голова Вченої ради _____ Вячеслав ТРУБА
(протокол № 11 від 15 липня 2026 р.)
(наказ № 60/05 від 17 липня 2026 р.)

ПРОГРАМА

КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Дотримання прав людини та протидія дискримінації

Рівень вищої освіти: **освіта дорослих (післядипломна освіта)**
Галузь знань: **І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення**
Спеціальність: **І10 Соціальна робота та консультування**

ОНУ
2026

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
програми підвищення кваліфікації
«Дотримання прав людини та протидія дискримінації»

РОЗРОБНИКИ:

Вячеслав ТРУБА, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін.

Анжела ЛЕВЕНЕЦЬ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя.

Суліко ПІЛЮК, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя.

РЕКОМЕНДОВАНО

Кафедрою конституційного права та правосуддя

протокол №_8_від «_20_» _квітня_2026 р.
Завідувач кафедри _____ Тетяна СТЕПАНОВА

СХВАЛЕНО:
навчально-методичною комісією економіко-правового факультету
протокол №_8_від «_18_» _травня_2026 р.

Голова НМК ЕПФ _____ Ірина ГОЛОДЕНКО

Вченою радою економіко – правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол №_8_від «_25_» _травня_2026 р.
Голова Вченої ради _____ Людмила ТОКАРЧУК

Науково-методичною радою ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол №_3_від «_18_» _червня_2026 р.

Голова НМР ОНУ імені І. І. Мечникова _____ Майя НІКОЛАЄВА

1. Опис програми

Обсяг програми	90 год. / 3 кредити ЄКТС Програма підвищення кваліфікації передбачає такі форми роботи: лекції (14 год.), практичні заняття (14 год.), самостійна робота (60 годин), атестація у вигляді тестування (2 години) відповідно для очної / дистанційної /змішаної форм навчання.
Форма підвищення кваліфікації	Очна / дистанційна/ змішана
Мета	Розвиток професійної компетентності працівників надавачів соціальних послуг державної та комунальної форми власності у сфері дотримання прав людини, поваги до людської гідності та протидії дискримінації. Метою цієї програми є формування у фахівців знань про міжнародні та національні стандарти прав людини, механізми їх захисту і практичні інструменти запобігання дискримінаційним проявам. Вона відповідає вимогам законодавства України, державним і європейським пріоритетам у сфері прав людини, а також запитам роботодавців щодо створення безпечного, толерантного робочого середовища. Отримані компетентності застосовуються у професійній діяльності під час розробки політик, реалізації соціальних, освітніх і управлінських практик, що ґрунтуються на принципах рівності та поваги до гідності людини.
Завдання	- оволодіти поняттям прав людини, підставами їх класифікації та особливостями забезпечення та захисту окремих видів прав. - опанувати зміст людської гідності як основи прав людини, її теоретичний вимір та практичне значення. - оволодіти методами захисту честі та гідності людини, критеріями прийнятності судового захисту гідності людини. - опанувати природу та зміст міжнародних стандартів прав людини, їх роль для національних правових систем у сучасному світі. - вивчити елементи національної та міжнародної систем захисту прав людини. - опанувати поняття судового захисту прав людини, а також особливості звернення до Конституційного Суду України як самостійної форми захисту прав. - вивчити міжнародні механізми захисту прав людини, зокрема практику Європейського суду з прав людини як важливого фактору впливу на національну правову систему. - опанувати поняття та види дискримінації. - вивчити нормативні засади протидії дискримінації у національному та міжнародному праві. - опанувати особливості антидискримінаційної політики окремих вразливих категорій осіб (ВПО, біженців, національних, етнічних та мовних меншин, дітей та осіб похилого віку та ін.)
Напрями	Соціальна робота та консультування
Перелік компетентностей, які вдосконалюються	ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. СК2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів

	досягнення соціального благополуччя різних груп населення. СК12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства. СК18. Здатність здійснювати соціальні інтервенції, кризове консультування та превентивні заходи для забезпечення стійкості, адаптації та соціальної реабілітації вразливих груп населення в умовах соціальної нестабільності. ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей, в тому числі на етапі раннього втручання. ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. ФК 22. Здатність організовувати та реалізовувати процес надання соціальних та консультативних послуг особам/сім'ям у вразливому стані та складних життєвих обставинах.
Очікувані результати	**знання:** - поняття та види прав людини, еволюція прав людини. - людська гідність як основа прав людини: теоретичний вимір та практичне значення; захист честі та гідності людини. - міжнародні стандарти прав людини, їх роль для національних правових систем. - система гарантій та національні форми захисту прав людини. - судовий захист прав людини; звернення до КСУ як форма захисту прав людини. - міжнародні механізми захисту прав людини. - практика Європейського суду з прав людини та її вплив на національне право. - Поняття та види дискримінації. - Нормативні засади протидії дискримінації у національному та міжнародному праві. - Антидисримінаційне законодавство України - Протидія дискримінації внутрішньо переміщених осіб, біженців та осіб без громадянства. - Протидія дискримінації за віковою ознакою, осіб з інвалідністю, національних, релігійних та мовних меншин **вміння:** - показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук. - збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних. - самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості. - оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства. - розробляти рекомендації стосовно удосконалення нормативно-

	правового забезпечення соціальної роботи, зокрема заснованої на принципах поваги до людської гідності, рівності та недискримінації. - демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка
Місце виконання програми	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – очна форма – місце проведення: м. Одеса, вул. Змієнко Всеволода, 2, наявні захисні споруди цивільного захисту, гуртожиток (за потреби), забезпечено доступність для осіб з інвалідністю/особливими освітніми потребами) до навчального корпусу; – дистанційна/змішана – навчання відбувається на основі публічних сервісів відеоконференцій Zoom та засобів їх інтеграції з Google Classroom (Гугл Клас). У системі Google Classroom (Гугл Клас) будуть розміщені навчальні матеріали, посилання на нормативно-правову базу, додаткову літературу, завдання для поточного і підсумкового контролю. Графік проведення занять, тривалість виконання програми підвищення кваліфікації: 2 тижні – 2-3 зустрічі по 4 год. в тиждень у другу половину дня
Мінімальна та максимальна кількість осіб в групі	5-25 слухачів

2. Зміст курсу підвищення кваліфікації

Змістовий модуль 1. Права людини на сучасному етапі розвитку.

Тема 1. Поняття та види прав людини, їх обмеження.

Поняття прав людини: основні підходи та еволюція. Класифікація прав людини, підстави та практичне значення. Обсяг державних зобов'язань щодо реалізації та захисту окремих видів прав. Обмеження прав людини. Абсолютні права. Види прав, що можуть бути обмежені. Конституційні межі обмежень прав людини. Принципи законності, пропорційності та необхідності в обмеженні прав людини. Обмеження прав людини в умовах надзвичайних ситуацій.

Зміст, обсяг захисту та критерії обмеження окремих прав людини: права на свободу думки й слова, права на доступ до публічної інформації, права на захист персональних даних, свободи совісті та свободи пересування. Участь громадян у вирішенні питань суспільного значення. Свобода мирних зібрань, свобода об'єднань: обсяг захисту та критерії обмеження. Рівність доступу громадян до публічної служби.

Тема 2. Міжнародні стандарти прав людини, їх роль для національних правових систем.

Поняття та класифікація міжнародно-правових стандартів прав людини. Універсальні і

регіональні системи захисту прав людини. Джерела міжнародного права прав людини. Поняття, структура та значення Міжнародного Білю про права людини. Поняття міжнародного захисту прав людини: міжнародні механізми та процедури.

Механізм утворення міжнародних стандартів прав людини. Забезпечення міжнародних стандартів прав людини. Становлення та розвиток міжнародних стандартів прав першого (громадянських та політичних) та другого (економічних, соціальних та культурних) покоління. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Комісія (рада) з прав людини. Комітет з прав людини. Громадянські (особисті) права і свободи. Політичні права людини. Міжнародно-правові стандарти соціально-економічних прав людини, їх захист. Міжнародно-правові стандарти культурних прав людини.

Змістовий модуль 2. Форми захисту прав людини.

Тема 3. Міжнародні та національні механізми захисту прав людини.

Роль Організації Об'єднаних Націй у формуванні міжнародно-правового механізму захисту прав людини. Компетенція головних та допоміжних органів ООН у галузі прав людини. ГА ООН. ЕКОСОР. Рада ООН з прав людини. Верховний Комісар ООН з прав людини. Пакти та конвенції ООН про права людини, їх наглядові органи.

Сутність та види регіональних систем захисту прав людини, їх особливості. Поняття і зміст Європейської системи захисту прав людини. Історія формування Європейської системи захисту прав людини. Рада Європи. Європейська конвенція захисту прав людини і основоположних свобод. Європейський суд з прав людини. Захист прав людини в ЄС. Хартія основних прав ЄС. Європейський обмудсман. Організація безпеки і співробітництва в Європі. Людський вимір ОБСЄ. Загальна характеристика ЄСПЛ: структура, організація та форми роботи. Функції та компетенція ЄСПЛ. Види юрисдикцій ЄСПЛ. Рішення ЄСПЛ: структура, види та особливості виконання.

Тема 4. Судовий захист прав людини.

Право на доступ до суду в Україні, обмеження цього права. Принципи та критерії «справедливості» судового розгляду. Презумпція невинуватості. Право на професійну правничу допомогу у контексті справедливого правосуддя. Процедура надання безоплатної правової допомоги. Типові порушення права на справедливий судовий розгляд у рішеннях ЄСПЛ щодо України.

Доступ до Конституційного Суду України у межах інституту конституційної скарги. Критерії прийнятності та юридичні наслідки конституційної скарги. Основні моделі конституційної скарги у світі. Особливості вітчизняної моделі конституційної скарги.

Змістовий модуль 3. Протидія та види дискримінації. Захист вразливих груп від дискримінації.

Тема 5. Поняття та види дискримінації. Нормативні засади протидії дискримінації у національному та міжнародному праві.

Поняття та загальна характеристика дискримінації. Пряма дискримінація. Непряма дискримінація. Дискримінації за ознакою статті. Дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації. Дискримінації на підставі обмежених можливостей особи. Вікова дискримінація. Дискримінація за расовим та етнічним походженням, кольором шкіри і належністю до національних меншин. Дискримінація за ознакою громадянства або національного походження. Дискримінація за ознакою релігії чи переконань, Дискримінація за мовною ознакою. Дискримінація за соціальним походженням, народженням та майновим станом. Дискримінація за політичними чи іншим поглядами.

Тема 6. Антидискримінаційна практика щодо захисту прав осіб за віковою ознакою, за національним та етнічним походженням.

Прояв вікової дискримінації у необґрунтованих обмеженнях прав молоді, у звуженні можливостей осіб похилого віку, зокрема у сфері праці, доступу до послуг та участі у суспільному житті. Міжнародні акти, зокрема Європейська конвенція з прав людини та практика ЄСПЛ щодо заборони дискримінації за віком як складової принципу рівності. Антидискримінаційні стандарти на національному рівні: трудове, соціальне та адміністративне законодавство.

Вираження у формі прямого обмеження прав, сегрегації або прихованих практик нерівного ставлення за національним та етнічним походженням. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації та відповідні рекомендації ООН, вплив на національне антидискримінаційне законодавство.

Правові, інституційні та суспільні інструменти захисту від вікової, національної та етнічної дискримінації.

Тема 7. Антидискримінаційна практика щодо захисту прав внутрішньо-переміщених осіб, мігрантів та біженців.

Поняття «вразливих категорій та груп осіб», співвідношення із поняттям «соціально незахищені верстви населення». Сутність та критерії «вразливості». Поняття «мультивразливості», особливості захист їх прав.

Громадянська приналежність як підстава для дискримінації. Запобігання дискримінації щодо біженців, осіб без громадянства та іноземців. Статус ВПО як підстава для дискримінації. Сучасний стан антидискримінаційного законодавства України щодо ВПО.

Вік, стать та стан здоров'я як дискримінаційна ознака. Запобігання дискримінації за національною, етнічною та мовною ознакою в Україні.

3. Структура програми підвищення кваліфікації

Тема / Години	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контрольні заходи	Разом
Змістовий модуль 1. Права людини на сучасному етапі розвитку.					
Тема 1. Поняття та види прав людини, їх обмеження.	**2**	**2**	**8**	**-**	**12**
Тема 2. Міжнародні стандарти прав людини, їх роль для національних правових систем.	**2**	**2**	**8**	**-**	**12**
Змістовий модуль 2. Форми захисту прав людини.					
Тема 3. Міжнародні та національні механізми захисту прав людини.	**2**	**2**	**10**	**-**	**14**
Тема 4. Судовий захист прав людини.	**2**	**2**	**10**	**-**	**14**

Змістовий модуль 3. Протидія та види дискримінації. Захист вразливих груп від дискримінації.					
Тема 5. Поняття та види дискримінації. Нормативні засади протидії дискримінації у національному та міжнародному праві.	**2**	**2**	**8**	**-**	**12**
Тема 6. Антидискримінаційна практика щодо захисту прав осіб за віковою ознакою, за національним та етнічним походженням.	**2**	**2**	**8**	**-**	**12**
Тема 7. Антидискримінаційна практика щодо захисту прав внутрішньо-переміщених осіб, мігрантів та біженців.	**2**	**2**	**8**	**-**	**12**
Тестування				**2**	**2**
Разом по програмі	**14**	**14**	**60**	**2**	**90**

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг годин
1	Поняття та види прав людини, їх обмеження.	2
2	Міжнародні стандарти прав людини, їх роль для національних правових систем.	2
3	Міжнародні та національні механізми захисту прав людини.	
4	Судовий захист прав людини.	2
5	Поняття та види дискримінації. Нормативні засади протидії дискримінації у національному та міжнародному праві.	2
6	Антидискримінаційна практика щодо захисту прав осіб за віковою ознакою, за національним та етнічним походженням.	2
7	Антидискримінаційна практика щодо захисту прав внутрішньо-переміщених осіб, мігрантів та біженців.	2
Усього		**14**

5. Методи навчання

Унікальністю методики навчання даної програми підвищення кваліфікації є суміщення всіх сучасних інтерактивних та інноваційних (у т.ч. інформаційно-комунікативних, проєктних) технологій, підходів до навчання в закладах вищої освіти.

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

а) за джерелом інформації – словесні (пояснення, розповідь, бесіда), наочні (спостереження, демонстрація), практичні (моделювання).

б) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);

в) за ступенем самостійності мислення (репродуктивні, пошукові, дослідницькі);

г) за ступенем керування навчальною діяльністю (під керівництвом викладача, самостійна робота слухачів).

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни, інтерактивні вправи та завдання.

Форми організації: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, практичні заняття із розробки та апробації інноваційних технологій у ЗВО.

Методи навчання: лекція, навчальна дискусія, бесіда, інтерактивні, проблемно-пошукові методи, розв'язання ситуаційних задач, створення ситуації пізнавальної новизни, підготовка доповідей і презентацій, робота з нормативними документами.

Форма атестації у вигляді заліку (комп'ютерне тестування). Слухач має набрати 60% правильних відповідей. Буде запропоновано 20 запитань, з чотирма варіантами відповідей, з яких одна правильна.

6. Питання для атестації

1. Поняття прав людини: основні підходи. Еволюція прав людини.
2. Людська гідність як джерело й фундамент прав людини.
3. Повага до гідності людини в аспекті соціальних зобовязань держави.
4. Поняття та види обмежень прав людини.
5. Абсолютні права. Види прав, що можуть бути обмежені.
6. Конституційні межі обмежень прав людини. Принципи законності, пропорційності та необхідності в обмеженні прав людини.
7. Зміст, обсяг захисту та критерії обмеження права на свободу думки й слова.
8. Право на доступ до публічної інформації.
9. Право на захист персональних даних.
10. Свобода совісті та релігії, зміст та критерії обмеження. Внутрішній та зовнішній аспект права на свободу совісті та релігії.
11. Свобода пересування та вільний вибір місця проживання. Критерії обмеження та правомірне втручання. Особливості обмеження в умовах воєнного стану.
12. Участь громадян у вирішенні питань суспільного значення.
13. Свобода мирних зібрань та свобода об'єднань: обсяг захисту та критерії обмеження.
14. Рівність доступу громадян до публічної служби.
15. Обмеження прав людини в умовах надзвичайних ситуацій.
16. Права людини в умовах воєнного стану.
17. Національний механізм захисту прав людини в Україні.
18. Судовий захист прав, елементи справедливого правосуддя.
19. Доступ до суду як елемент судового захисту прав людини.
20. Виконання судового рішення як елемент права на справедливий суд.
21. Уповноважений ВРУ з прав людини у системі захисту прав.
22. КСУ у системі захисту прав людини, позиції КСУ щодо гарантування прав та свобод.
23. Конституційна скарга: поняття та значення у системі захисту прав людини.
24. Основні моделі конституційної скарги у світі.
25. Умови подання та прийнятності конституційної скарги в Україні.
26. Процедура розгляду конституційної скарги в Україні.
27. Правові наслідки розгляду конституційної скарги в Україні.
28. Роль Організації Об'єднаних Націй у формуванні міжнародно-правових стандартів прав людини.
29. Рада ООН з прав людини.
30. Верховний комісар ООН з прав людини.

31. Система договірних (конвенційних) органів ООН з прав людини.
32. Міжнародні механізми та процедури із захисту прав людини в ООН.
33. Захист прав людини в рамках Ради Європи: загальна характеристика та порівняльний аналіз з іншими регіональними механізмами.
34. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950) як джерело формування європейських стандартів прав людини.
35. Еволюція конвенційного механізму захисту прав людини в межах Ради Європи.
36. Європейський Суд з прав людини: порядок звернення та функції.
37. Предметна, темпоральна, персональна та просторова юрисдикції Європейського Суду з прав людини.
38. Виконання рішень Європейського суду в Україні. Контроль за виконанням рішень ЄС.
39. Захист прав людини в Європейському Союзі. Європейська Хартія основних прав Європейського Союзу (2000).
40. Діяльність ОБСЄ у галузі захисту прав людини в Європі. «Людський вимір» ОБСЄ.
41. Дайте визначення поняттю «дискримінація». Які ключові елементи складають склад правопорушення у сфері дискримінації?
42. Чим відрізняється пряма дискримінація від непрямої? Наведіть приклади для обох видів.
43. Що таке «утиск» (harassment) та чим він відрізняється від «підбурювання до дискримінації»?
44. Поняття «позитивних дій» (positive actions): у яких випадках особливе ставлення до певних груп не вважається дискримінацією?
45. Що таке «розумне пристосування»? У яких сферах воно є обов'язковим і хто відповідальний за його забезпечення?
46. Поясніть сутність поняття «множинна дискримінація» та «інтерсекційність».
47. Огляд Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»: сфера дії та основні терміни.
48. Які ознаки (захищені характеристики) визначені в українському законодавстві як такі, за якими заборонено дискримінацію?
49. Роль Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Стаття 14 та Протокол № 12) у системі протидії дискримінації.
50. Основні положення директив Європейського Союзу щодо рівності (Race Equality Directive, Employment Equality Directive).
51. Гендерна дискримінація та розрив в оплаті праці: методи подолання.
52. Особливості протидії дискримінації за ознакою інвалідності та віку.
53. Що таке «мова ворожнечі» (hate speech) та де проходить межа між свободою вираження поглядів і дискримінаційними висловлюваннями?
54. Стереотипи та упередження як соціокультурне підґрунтя дискримінації.
55. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері запобігання дискримінації.
56. Порядок подання та розгляду скарг на дискримінаційні дії. Які докази можуть бути використані в суді?
57. Особливості розподілу тягаря доказування у справах про дискримінацію (цивільний процес).
58. Види юридичної відповідальності за порушення законодавства про недискримінацію в Україні.

7. Рекомендована література

Основна

1. Права людини в особливих правових режимах: досвід України : монографія / Д. С. Терлецький, О. В. Марусяк, Ю. Д. Батан, М. В. Афанасьєва та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. М. В. Афанасьєвої. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 356 с. URL: Права людини в особливих правових режимах.pdf (onua.edu.ua)

2. Запобігання та протидія дискримінації в Україні. Множинна дискримінація : навч. посіб. / кол. авт. [В. С. Березняк, О. С. Юнін, В. В. Шаблистий та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц., Заслуженого юриста України А. Є. Фоменка. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 236 с.
3. Захист прав людини в сучасному міжнародному та європейському праві : навч.-метод. посібник [Електронне видання] / Х. Бехруз, А. Гриб [та ін.] ; за ред. Х. Бехруз; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 62 с.
4. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5215/1/82
5. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини : навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко, Є. М. Щербина. Дніпро : ДДУВС, 2020. 260 с. Наливайко Л (dduvs.in.ua)
6. Опольська Н.М., Бабой А.М., Бабой В.С. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Вінниця: Твори. 2021. 408 с. 28982.pdf (vsau.org)
7. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник / Н.І. Петрецька, Ю.М. Бисага, Д.М. Бєлов та ін. ; за заг. ред. Н.І. Петрецької, Ю.М. Бисаги. Ужгород, Видавничий дім "Гельветика", 2018. 482 с. ПРАВА ЛЮДИНИ.pdf (uzhnu.edu.ua)
8. Федорович_І. Антидискримінаційне законодавство в Україні. Дорожня карта. Київ, 2023.
9. Федорович І. Посібник із запобігання та протидії дискримінації для державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування й надавачів адміністративних послуг. Рада Європи, 2024. https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/guide-to-preventing-discrimination19082024-1.pdf

Додаткова

1. Васильченко О. П., Матат А. В. Конституційні права людини: зміст, функції та рамки обмеження. *Права людини в Україні та у зарубіжних країнах: проблеми теорії та нормативно-правової регламентації* : колективна монографія / Національний університет "Одеська юридична академія". Львів; Торунь : Ліга-Прес, 2020. С. 45-66.
2. Параскева К. Захист внутрішньо переміщених осіб відповідно до Європейської конвенції з прав людини та інших стандартів Ради Європи: Посібник. Х.: "Право", 2017. 152 с.
3. Права людини і місцева демократія / Упорядники: Буров С., Величко Н., Єлігулашвілі М., Жигалдо В., Ковшун Л., Левченко О. 2017. 92 с.
4. Пономарьов С.Ю., Федорович І.Ю. Запобігання та протидія дискримінації в Україні: Посібник для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. К.: Міжнародна організація з міграції, Представництво в Україні, 2014. 74 с.
5. Вдосконалення національного законодавства України стосовно захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб: Переглянутий базовий аналіз. Підг. С. Заєць, О. Луньова, А. Федорова. Х.: Право, 2019. 204 с.
6. Левенець А. В. Захист права на житло в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2023. №11 (41). С. 955-966. **DOI:** *https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-955-966*
7. Левенець А. В., Постна Д. А. Поняття люстрації та особливості її застосування в Україні. *Правова держава.* 2023. №52. С.29-41. DOI: https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.52.291719
8. Левенець А. В., Степанова Т. В. Захист права на житло: конституційно-правові засади та судова практика. *Правова держава*. 2023. №49. С. 29-38. DOI: https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.49.276019
9. Левенець А. В., Садовська О. М. Практика ЄСПЛ щодо дотримання принципу неупередженості в судовому процесі. *Правова держава*. 2021. №41. С.24-30. (фахове видання, з 17.03.2020 р. категорія «Б»)
10. Bondaruk, M., Melenko, S. H., Omelchuk, L., Radchenko, L., & **Levenets, A.** Justicia juvenil y protección de los derechos del niño en Europa: la práctica del tribunal europeo de derechos humanos. *Cuestiones Políticas.* 2021. 39 (68), 167-185.

(Web of Science, https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35405)

Електронні інформаційні ресурси

1. http://www.mon.gov.ua/ – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;
2. http://nbuv.gov.ua/ – Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;
3. http://korolenko.kharkov.com/ – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка;
4. http://www.osvita.org.ua/ – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;